

ZAJEDNIČKI PODNESAK

Mental Health Europe - Santé Mentale Europe

Boulevard Clovis 7, B-1000 Brussels
Web: www.mhe-sme.org; e-mail: info@mhe-sme.org

i

SJAJ – UDRUGA ZA DRUŠTVENU AFIRMACIJU OSOBA S DUŠEVNIM SMETNJAMA

Medulićeva 13, 10 000 Zagreb, Hrvatska
web: www.sjai.hr, e-mail info@sjaj.hr

ODSJEK ZA IZVRŠENJE PRESUDA ESLJP-a

Fax: +33 (0)3 88 41 27 93

28. studenog 2012.

U skladu sa Pravilom 9.2. Pravila Odbora ministara za superviziju izvršenja presuda i uvjeta nagodbi, podnosimo ovim putem komunikaciju o individualnim i generalnim mjerama u predmetu

X i Y protiv Hrvatske ***(br. 5193/09)***

U ovom slučaju Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu “ESLJP”) utvrdio je povredu čl. 6. st. 1. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama u vezi prve podnositeljice X te povredu čl. 8. u vezi druge podnositeljice Y, sve u odnosu na poslovnu sposobnost obje podnositeljice.

Dana 15. listopada 2012. Vlada Republike Hrvatske dostavila je Akcijski plan u navedenom predmetu (DH-DD(2012)998). U vezi individualnih mjera, Vlada je ustvrdila kako u slučaju prve podnositeljice X nije bilo moguće ponoviti postupke koji su se ticali lišenja poslovne sposobnosti zato što takvo ponavljanje postupka nije dopušteno nacionalnim zakonodavstvom te da zastupnik podnositeljice nije tražio da se postupci ponove

na način kako da je uputio ESLJP. U vezi druge podnositeljice Y, nacionalni sudovi, svojom pravomoćnom odlukom odbacili su prijedlog za lišenje poslovne sposobnosti u skladu sa presudom u ovom slučaju. Kada je riječ o generalnim mjerama, Vlada je napomenula da relevantna ministarstva razmatraju potrebu za provođenjem dodatnih generalnih mjera u vezi sa pitanjima koje je u svojoj presudi naveo ESLJP.

KOMENTARI NA INDIVIDUALNE MJERE

U odnosu na prvu podnositeljicu Vlada tvrdi da je ESLJP propustio prepoznati da Obiteljski zakon, koji se u slučaju lišenja poslovne sposobnosti primjenjuje kao *lex specialis*, ne dopušta ponavljanje postupaka u pravomoćnim predmetima (čl. 319. st. 1. Obiteljskog zakona) i da stoga čl. 428(a) Zakona o parničnom postupku nije primjenjiv. Nadalje, Vlada tvrdi da zastupnik podnositeljice čak nije niti zatražio ponavljanje postupka. U tim okolnostima, Vlada je zaključila da nacionalne vlasti na raspolaganju nisu imale individualnu mjeru u vezi prve podnositeljice.

Ove okolnosti, međutim, ne dokazuju tvrdnju Vlade da nije bilo drugih individualnih mjera koje su se mogle primijeniti u odnosu na prvu podnositeljicu. U skladu sa čl. 342. st. 2. Obiteljskog zakona, nacionalni sudovi ovlašteni su pokrenuti postupak za vraćanje poslovne sposobnosti po službenoj dužnosti, a ista ovlast dana je i centrima za socijalnu skrb. Prema čl. 330. st. 1. Obiteljskog zakona, sud može vratiti poslovnu sposobnost osobi kod koje više ne postoje razlozi za lišenje te sposobnosti iz čl. 159. istog Zakona. U ovoj presudi, ESLJP je utvrdio da nije bilo na medicinskom stručnjaku da odluči da li postoje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice već da je bila dužnost suca oprezno naći ravnotežu među svim relevantnim faktorima kako bi se ocijenila proporcionalnost poduzetih mjera (§§ 85-86). Prema tome, u svojoj osnovi, povreda prava prvoj podnositeljici ticala se provedbe čl. 159. st. 1. Obiteljskog zakona gdje razlozi za lišenje poslovne sposobnosti nisu na pravilan način ispitani i poštena ravnoteža među svim činjenicama u vezi proporcionalnosti nije ostvarena kod primjene mjere ograničenja. U svjetlu povrede čl. 6. st. 1. Konvencije koju je utvrdio ESLJP, razlozi zbog kojih je prva podnositeljica lišena poslovne sposobnosti prestali su postojati i, bez obzira što zastupnik podnositeljice nije tražio ponavljanje postupka, nacionalne vlasti imale su druge pravne instrumente putem kojih su mogli revidirati njezinu poslovnu sposobnost.

Također želimo istaknuti da u skladu sa čl. 165. Obiteljskog zakona, tri godine nakon pravomoćnosti sudske odluke o lišenju poslovne sposobnosti, centar za socijalnu skrb može zatražiti od liječnika opće medicine da dostavi medicinske podatke o osobama koje su lišene poslovne sposobnosti. U svojem Akcijskom planu Vlada ne navodi da su nacionalne vlasti poduzele takvu mjeru, iako je podnositeljica sada lišena poslovne sposobnosti u periodu više od četiri godine.

I Centar za socijalnu skrb u Ivancu kao i Općinski sud u Ivancu svjesni su odluke ESLJP-a u ovom predmetu, kako je to potvrdila i Vlada u svojem Akcijskom planu u vezi individualnih mjera (prijevod i distribucija presude), a nema dokaza da su te vlasti poduzele bilo koju mjeru koja im je bila na raspolaganju i koja bi dovela do revizije sudske odluke o lišenju poslovne sposobnosti prvoj podnositeljici.

KOMENTARI NA GENERALNE MJERE

Osim što je pronašao kršenje prava u ovom predmetu, ESLJP je također utvrdio kršenje ljudskih prava osoba lišenih posebne sposobnosti u dva odvojena slučaja – X protiv Hrvatske i Krušković protiv Hrvatske. Vlada bi, stoga, trebala biti duboko zabrinuta kvalitetom nacionalnog zakonodavstva i postojećom sudskom i upravnom praksom koja dovodi do povrede prava. Iako se u svim ovim slučajevima povreda prava dogodila protiv osoba lišenih poslovne sposobnosti, Vlada je imala različite pristupe o tome da li uopće bilo kakve

generalne mjere treba poduzeti kao u predmetima X protiv Hrvatske¹ i Krušković protiv Hrvatske² (oba pod supervizijom Odbora ministara). Naše organizacije su također uputile komunikacije po Pravilu 9.2. Pravila Odbora ministara za superviziju izvršenja presuda i uvjeta nagodbi u tim predmetima.³

Vlada je također svjesna obaveza propisanih čl. 12. UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu „UN KPOSI“). Nužnost promjena u zakonodavstvu kako bi se poboljšao položaj osoba s invaliditetom naglašen je od strane Vlade RH u njezinom Inicijalnom izvješću Odboru UN KPOSI.⁴ U tom Inicijalnom izvješću Vlada je navela:

„U sklopu MOBMS-a uspostavljena je radna grupa za pripremu analize učinaka Obiteljskog zakona s prijedlogom preporuka za njegovo poboljšanje.⁵ Na temelju prikupljenih podataka o sudskoj primjeni Obiteljskog zakona, njegovoj primjeni od strane centara za socijalnu skrb i drugih relevantnih podataka iz stručnih i znanstvenih ustanova, analize učinkovite pravne regulative i prijašnje sudske prakse, dat će se preporuke za uklanjanje nedostataka i dvojbi u Obiteljskom zakonu te će se usvojiti određena poboljšana pravna rješenja. Radna grupa opazila je potrebu poboljšanja pravne regulative u području instituta skrbništva kako bi se potpuno uskladila zaštita prava osoba lišenih radne sposobnosti u skladu sa zahtjevima UN KPOSI. Kompleksnost regulative u ovom području kada je riječ o normativnim, institucionalnim i provedbenim razinama zahtjevat će dugotrajan sistematiziran rad kako bi se postigli zadovoljavajući učinci primjene propisa.“

Još od 2009. godine Pučki pravobranitelj i Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom upozoravali su Vladu i davali **preporuke za poboljšanje zakonodavstva te pravne prakse** kako bi se osiguralo poštivanje međunarodnih standardna zaštite ljudskih prava kada je riječ o poslovnoj sposobnosti.

U svojem izvješću za 2011. godinu Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom ponovo je upozorila hrvatske vlasti da je nužno promijeniti nacionalno zakonodavstvo, uključujući i Obiteljski zakon kako bi se primijenili međunarodni standardi. Nadalje, uz svijest da taj proces može biti dugotrajan, Pravobraniteljica je posebnu pozornost posvetila poboljšavanju nacionalne pravne prakse kako bi se minimizirale restrikcije temeljnih ljudskih prava osoba s invaliditetom.⁶

U svojem izvješću za 2011. godinu Pučki pravobranitelj zaključio je kako nije bilo pozitivnih pomaka u nacionalnoj pravnoj praksi od 2009. godine pozivajući se na broj osoba lišenih poslovne sposobnosti u Republici Hrvatskoj. Pučki pravobranitelj smatra da je nužno bez odgode reformirati institut skrbništva i posebice napustiti institut potpunog lišenja poslovne sposobnosti.⁷

¹ Komunikacija hrvatskih vlasti br. DH-DD(2011)612E

² Komunikacija hrvatskih vlasti br. DH-DD(2012)374

³ Komunikacija nevladine organizacije (Sjaj) br. DH-DD(2012)597E u predmetu Krušković protiv Hrvatske i komunikacija nevladinih organizacija (Sjaj i Mental Health Europe) br. DH-DD(2012)871E u predmetu X protiv Hrvatske uz odgovor Vlade.

⁴ Inicijalno izvješće hrvatskih vlasti po čl. 35. KPOSI 27. listopada 2011, str. 19-20, CRPD/C/HRV/1 (termin „poslovna sposobnost“ Vlada RH pogrešno je na engleski jezik prevela kao „work capacity“ što znači „radna sposobnost“).

⁵ Sada Ministarstvo socijalne politike i mladih.

⁶ Izvješće Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2011. godinu, str. 112-116, potvrđeno od strane Hrvatskog sabora u 2012. godini.

⁷ Izvješće Pučkog pravobranitelja za 2011. godinu, str. 98-100, potvrđeno od strane Hrvatskog sabora u 2012. godini.

Statistički podaci o osobama lišenim poslovne sposobnosti

Na dan 31. prosinca 2011. u Republici Hrvatskoj bilo je **18.832 osoba lišene poslovne sposobnosti**, od čega je njih **16.455 u potpunosti**.⁸ Vraćanje poslovne sposobnosti se rijetko primjenjuje pa je tako u 2011. godini **poslovna sposobnost vraćena tek za 62 osobe**.

Statistički podaci nadalje pokazuju da je lišenje poslovne sposobnosti blisko povezano s institucionalizacijom osoba koje nemaju tu sposobnost. U 2011. godini, ukupno **4.842 osobe lišene poslovne sposobnosti bile su smještene u domovima socijalne skrbi**. Upravna praksa koja proizlazi iz statističkih pokazatelja navodi da se najčešće primjenjuje mjera davanja dopuštenja skrbniku za **otuđenje ili opterećenje imovine štíćenika, što je učinjeno 3.164 puta** tijekom 2011. Lišenje poslovne sposobnosti doista producira isti učinak kako je navedeno i u presudi ESLJP-a u ovom predmetu (§ 103) što interferira u privatni život svih osoba koje se nalaze u sličnim okolnostima. Dovodeći to u vezu sa prirodom povrede utvrđene u ovom predmetu, razumno je vjerovati da je tisuće drugih ljudi u Republici Hrvatskoj suočeno sa sličnim problemima i da se kršenja ljudskih prava nastavljaju čak i nakon što je ESLJP donio nekoliko negativnih odluka protiv Republike Hrvatske kada je bilo riječ o osobama lišenim poslovne sposobnosti.

Slijedeća tablica i grafikoni pokazuju detaljnu komparativnu analizu službenih statističkih podataka o osobama lišenim poslovne sposobnosti u Republici Hrvatskoj za period od 2003. do 2011. godine (grafikoni nisu prevedeni na hrvatski jezik, op. prev) – slijedeća stranica:⁹

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ukupan broj odraslih osoba pod skrbništvom	13.310	13.875	15.220	16.230	16.845	17.810	17.944	18.087	18.382
Broj osoba potpuno lišenih poslovne sposobnosti	?	?	?	?	15.023	16.006	16.011	15.761	16.355
Broj započetih postupaka za lišenje poslovn sposobnosti	2.186	2.244	2.640	2.511	2.301	2.487	2.204	1.987	1.897
Broj osoba koje su potpuno lišene poslovne sposobnosti na godišnjoj razini	1.360	1.418	1.425	1.473	1.751	1.681	1.406	1.100	1.297
Broj osoba koje su djelomično lišene poslovne	179	217	216	274	339	290	297	266	247

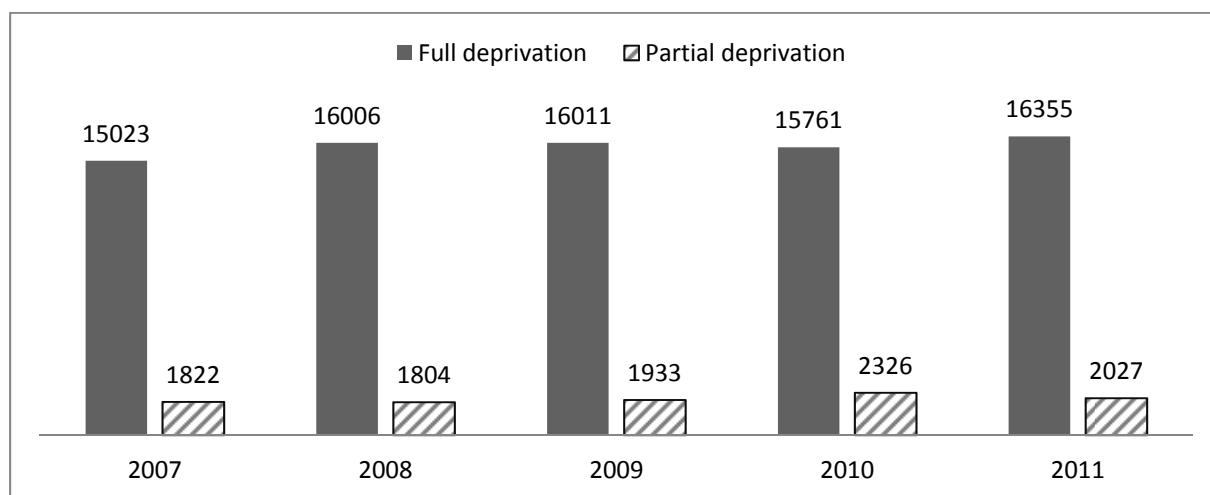
⁸ Službeni statistički podaci Ministarstva socijalne politike i mladih, 2012.

⁹ Ibid.

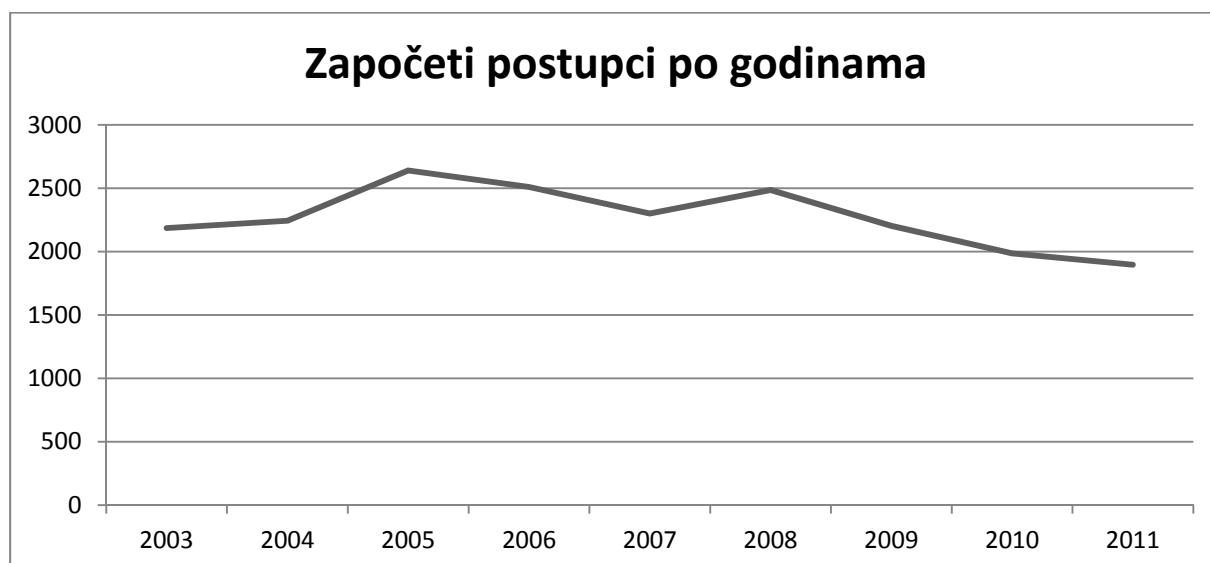
sposobnosti na godišnjoj razini									
Broj odluka o otuđenju ili opterećenju imovine	1.741	1.882	2.431	2.696	2.969	2.923	3.456	3.175	3.164
Broj odluka o vraćanju poslovne sposobnosti	25	33	30	45	20	35	49	54	62
Broj pritužbi na imenovanje skrbnika	6	7	12	6	5	16	16	16	13

A) Broj osoba potpuno lišenih poslovne sposobnosti vs. broj osoba djelomično lišenih poslovne sposobnosti (2007.-2013).

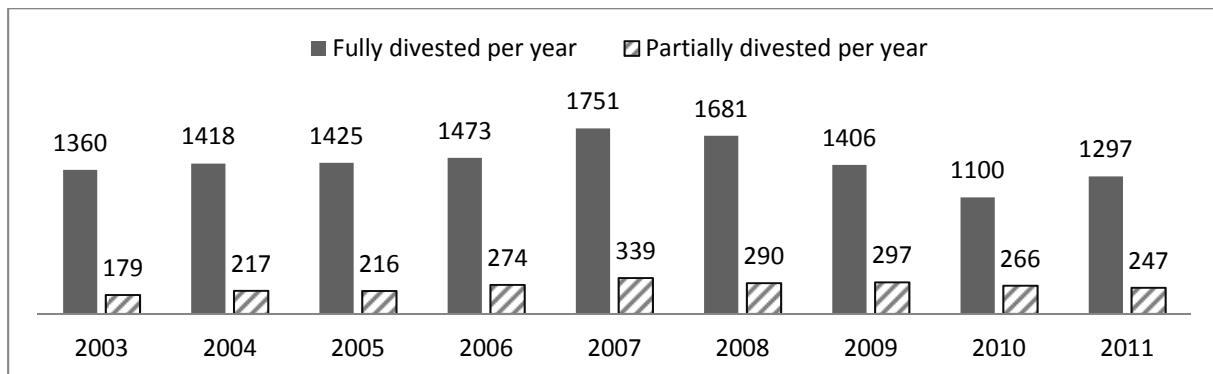
Full deprivation=potpuno lišenje, partial deprivation=djelomično lišenje.

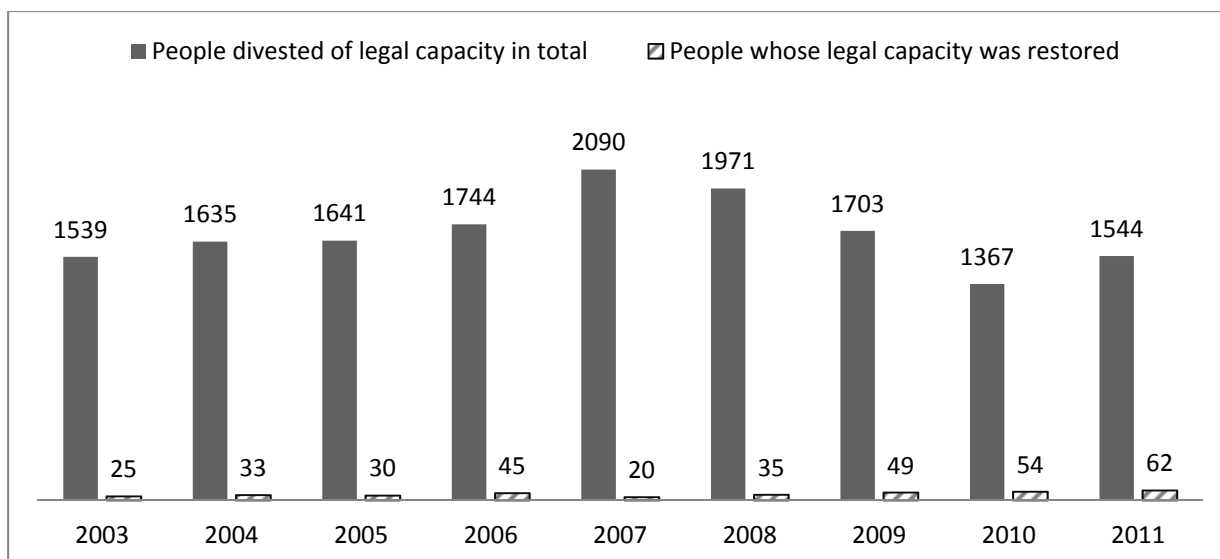
B) Trend započelih postupaka za lišenje poslovne sposobnosti za period 2003.-2011.

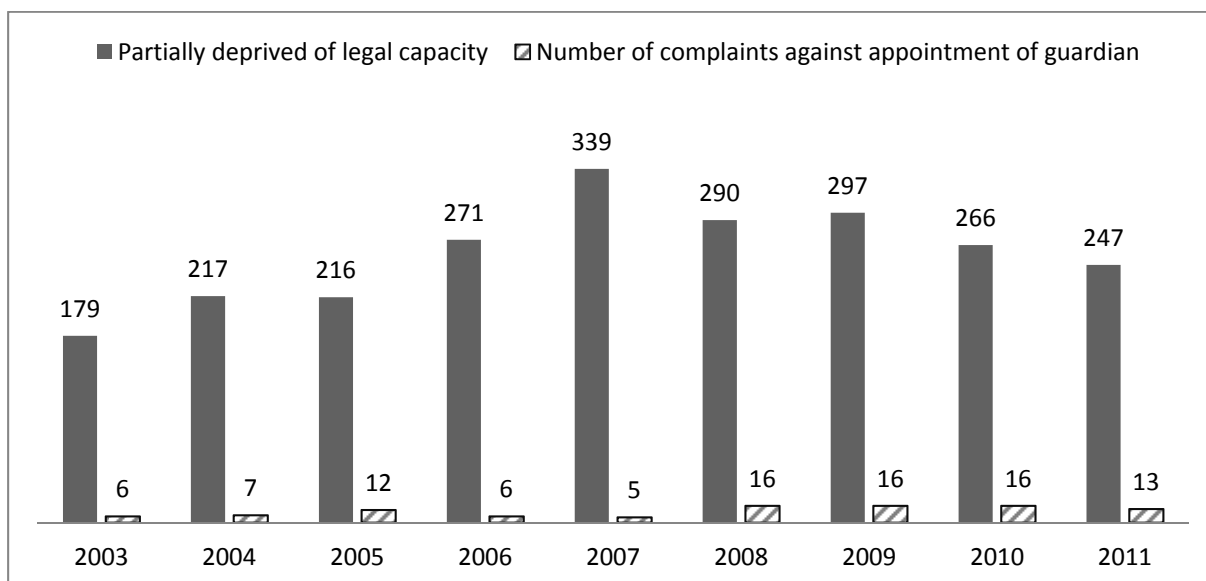
C) Broj osoba potpuno lišenih poslovne sposobnosti vs. broj osoba djelomično lišenih poslovne sposobnosti za period 2003. do 2011. po godinama

D) Broj osoba lišenih poslovne sposobnosti (potpuno i djelomično) vs. broj osoba kojima je vraćena poslovna sposobnost u periodu 2003. do 2011.

E) Broj osoba djelomično lišenih poslovne sposobnosti vs. broj osoba koje su se žalile na imenovanje skrbnika u periodu od 2003, do 2011.

Na osnovi podataka iz grafikona A) i C) vidljivo je da praktički nema diferencijacije između potpunog i djelomičnog lišenja poslovne sposobnosti, iako je djelomično lišenje te sposobnosti **manje restriktivna mjera** i dostupna nacionalnim vlastima od promjena Obiteljskog zakona u 2003. godini. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom također je potvrdila da postoji dokaz masivnog korištenja potpunog lišenja poslovne sposobnosti kojem institutu su većinom izložene osobe s duševnim smetnjama.¹⁰

Iako statistički podaci pokazuju na lagano smanjenje broja započelih postupaka za lišenje poslovne sposobnosti na godišnjoj razini (grafikon B), podaci iz grafikona D pokazuju minimalan broj postupaka za vraćanje poslovne sposobnosti na godišnjoj razini. Neprepoznatljivost pravnih instrumenata za vraćanje poslovne sposobnosti evidentna je i iz gore navedenog Akcijskog plana s obzirom da Vlada nije koristila te instrumente da bi popravila pravni status prve podnositeljice u kontekstu individualnih mjera. Nadalje, iako čl. 165. Obiteljskog zakona propisuje mogućnost da centri za socijalnu skrb periodično revidiraju okolnosti koje su dovele do lišenja poslovne sposobnosti u individualnim predmetima, ta odredba ne stavlja nikakvu obavezu na odnosne vlasti. Prema tome, **ne postoji automatski sustav revizije** u hrvatskom zakonodavstvu i lišenje poslovne sposobnosti može biti neograničeno za osobe koje su te sposobnosti lišene.

Statistički podaci također pokazuju malen broj pritužbi na imenovanje skrbnika, posebno kada se usporede sa brojem osoba koje su djelomično lišene poslovne sposobnosti (grafikon E). Razlozi za nizak broj slučajeva gdje je poslovna sposobnost vraćena (grafikon D) kao i za nizak broj pritužbi na imenovanje skrbnika (grafikon E) mogu se također pripisati i činjenici da se u mnogim slučajevima odluke suda ili centara za socijalnu skrb ne dostavljaju osobama lišenim poslovne sposobnosti i da te osobe nemaju niti saznanja o tome da su lišene te sposobnosti. Čak je i u ovom predmetu ESLJP utvrdio da odluka o lišenju poslovne sposobnosti nije dostavljena prvoj podnositeljici što je također rezultiralo time da ona nije mogla koristiti pravni lijek protiv takve sudske odluke (§ 92). Prema tome, razumno je pretpostaviti da mnogi drugi ljudi u sličnim situacijama nisu u mogućnosti koristiti bilo kakav pravni lijek protiv pravosudnih ili upravnih odluka zbog nedostatka saznanja da se kakvi postupci u vezi lišenja poslovne sposobnosti o njima uopće vode.

¹⁰ Izvješće Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2010. godinu, str. 118-119, potvrđeno od strane Hrvatskog sabora u 2011. godini.

Moguće intervencije u zakonodavstvu

Sa perspektive čl. 12. UN KPOSI, Republika Hrvatska **obvezna je napustiti sustav skrbištva za sve odrasle osobe s invaliditetom i zamijeniti ga sustavom koji se temelji na podršci pri donošenju odluka.**¹¹ Iako ova obveza nije bila u meritumu postojeće presude, koja se fokusirala na kršenje čl. 6. st. 1. i čl. 8. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, to ne sprječava državu da provodi zahtjeve UN KPOSI.¹² Nadalje, Europska unija je također formalno potvrdila UN KPOSI dana 23. prosinca 2010. i stoga bi Odbor ministara trebao uzeti njezine standarde u obzir kada se referira na reformu sustava lišenja poslovne sposobnosti u zemlji članici.

Svjesni smo da razvoj sustava podrške pri donošenju odluka treba nužno biti dugoročan i da osobe koje nisu pokriven tim sustavom će i dalje biti tretirane u zakonodavstvu koje se odnosi na supstitucijsko donošenje odluka (skrbništvo). Prema tome, realno je da će „prijelazno razdoblje“ biti potrebno da država ispuni svoje obaveze prema UN KPOSI u vezi poslovne sposobnosti. Međutim, postojanje „prijelaznog razdoblja“ ne znači da država ne treba ništa poduzimati i da se ljudska prava osoba s invaliditetom (lišenih poslovne sposobnosti) mogu nastaviti kršiti sve dok se taj sustav ne uspostavi.

Vlada Republike Hrvatske ne bi smjela složenost reformi namijenjenih uspostavi sustava podrške pri odlučivanju koristiti kao ispriku za izostanak zaštite ljudskih prava i nastavak sa povredama u sličnim situacijama.

U tom kontekstu, potpuno izvršenje presude u postojećem slučaju može doprinijeti prevenciji kršenja ljudskih prava protiv osoba koje ostaju pod skrbištvom i onih osoba čija se poslovna sposobnost propituje tijekom spomenutog „prijelaznog razdoblja“. Stoga sugeriramo koja pravna rješenja treba preispitati i izmijeniti kako bi se izvršila presuda u ovom predmetu.

U ovom predmetu, ESLJP zauzeo je stajalište da „*suci koji donose odluke koje imaju ozbiljne posljedice na privatni život pojedinca, kao što su one koje lišavaju nekoga poslovne sposobnosti, trebaju u načelu imati i osobni kontakt s tim osobama.*“ (§ 84). U skladu s tim utvrđenjem, Republika Hrvatska treba **izmijeniti čl. 324. st. 4. Obiteljskog zakona** koji omogućuje isključenje stranaka iz postupka na temelju procjene medicinskog stručnjaka.

ESLJP je nadalje zaključio: „*Međutim, na posljetku je sudac, a ne liječnik, pa ni psihijatar, taj koji treba ocijeniti sve relevantne čimbenike koji se odnose na osobu o kojoj je riječ, te njegove ili njezine osobne okolnosti. Dužnost je suca koji vodi postupak da odluči je li takva krajnja mjera potrebna ili bi i blaža mjera bila dovoljna. Kad je riječ o tako važnoj stvari za privatni život pojedinca sudac mora pažljivo uravnotežiti sve relevantne čimbenike, kako bi odlučio o razmjernosti mjere koju određuje. Nužna postupovna osiguranja nalažu da se svaki rizik od proizvoljnog odlučivanja tada svede na minimum.*“ (§

¹¹ Zaključne opservacije UN Odbora za prava osoba s invaliditetom u odnosu na Tunis (CRPD/C/TUN/CO/1, 12. svibnja 2011, § 23), Španjolsku (CRPD/C/ESP/CO/1, 19. listopada 2011, § 34), Peru (CRPD/C/PER/CO/1, 9. svibnja 2012, §§ 25, 27), Mađarsku (CRPD/C/HUN/CO/1, 22. listopada 2012, § 26), Kinu (CRPD/C/CHN/CO/1, 15. listopada 2012, § 22) and Argentinu (CRPD/C/ARG/CO/1, 8. listopada 2012, § 20).

¹² Vidi čl. 53 ECHR: „Ništa u ovoj konvenciji ne treba predstavljati ograničenje ili zabranu za osiguravanje bilo kojih ljudskih prava ili temeljnih sloboda na temelju zakonodavstva bilo koje visoke ugovorne strane ili sporazuma kojem je ona stranka.“

85). Prema tome, Republika Hrvatska treba **izmijeniti čl. 327. i čl. 328. Obiteljskog zakona** kako bi se dodatno osiguralo da sudovi, ne medicinski stručnjaci, donose odluke o primjeni tako ekstremno uplitanje u privatni život neke osobe kao što je to lišenje poslovne sposobnosti.

„...Međutim, prema mišljenju Suda bilo bi bolje da se sudac koji je vodio postupak osobno uvjerio da ovi zaključci nisu proizvoljni, da je saslušao i svjedoke i vještaka. Posebice, sudac je bio taj koji je trebao donijeti zaključke koji se odnose na pitanje lišenja prve podnositeljice njezine poslovne sposobnosti.“ (§ 86). Republika Hrvatska treba izmijeniti odredbu koja omogućuje nacionalnim sudovima da donesu odluku na temelju izvješća bolnice u kojoj se osoba nalazi na liječenju – **čl. 327. st. 2. Obiteljskog zakona**.

ESLJP je donio važan zaključak kada je rekao da: *„Kako bi osigurala da su bolesni i stari propisno zbrinuti, državna tijela imaju na raspolaganju druga sredstva, a ne lišenje poslovne sposobnosti. Lišenje poslovne sposobnosti vrlo je ozbiljna mjera koja treba biti ostavljena za iznimne okolnosti.“* (§ 91). Termini „vrlo ozbiljna mjera“ i „iznimne okolnosti“ imaju važan značaj u kontekstu Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama zato što u skladu sa praksom ESLJP-a njihova provedba nužno mora biti podvrgnuta testu proporcionalnosti koji odgovara svakoj situaciji i osobnim okolnostima pojedinca. U tom slučaju, potpuno lišenje poslovne sposobnosti ima ozbiljne posljedice kako je to identificirao ESLJP (§ 90) i, stoga, Republika Hrvatska treba **izmijeniti čl. 159. st. 1. Obiteljskog zakona te ukinuti mogućnost potpunog lišenja poslovne sposobnosti**.

„Sud bilježi da u ovom predmetu prvoj podnositeljici nije bila dostavljena odluka kojom je lišena poslovne sposobnosti, unatoč činjenici da je tada još uvijek imala poslovnu sposobnost jer odluka o lišenju nije postala pravomoćna. Međutim, propustivši obavijestiti prvu podnositeljicu o ovoj odluci, Općinski sud joj je oduzeo i mogućnost da protiv te odluke uloži bilo kakav pravni lijek. Stoga se nikakav mogući nedostatak prvostupanjskog postupka nije mogao ispraviti pred višom instancom.“ (§ 92). Republika Hrvatska, prema tome, treba **izmijeniti čl. 329. st. 2. Obiteljskog zakona koji dopušta da se odluke o lišenju poslovne sposobnosti ne moraju dostaviti osobama na koje se odnose ovisno o njihovom zdravstvenom stanju**.

Također je od iznimne važnosti **izmijeniti čl. 319. st. 1. Obiteljskog zakona** kako bi se omogućilo ponavljanje sudskog postupka za lišenje poslovne sposobnosti sa svrhom izvršenja presude ESLJP-a i na odgovarajući način postupilo prema individualnim mjerama.

Putem različitih izvora imamo saznanja, primarno iz komunikacija Vlade Republike Hrvatske sa Odborom UN KPOSI te Odborom ministara, da je Vlada uspostavila radnu skupinu kako bi identificirala probleme u postojećem zakonodavstvu i predložila pravna rješenja. Međutim, ništa o toj radnoj skupini nije poznato javnosti ili organizacijama civilnog društva i sve moguće aktivnosti se dešavaju bez znanja zainteresirane javnosti. Nadalje, iako je svjesna toga da organizacije civilnog društva u Hrvatskoj zagovaraju reformu sustava skrbištva za odrasle osobe, Vlada nikada nije pozvala ili konzultirala te organizacije sa ciljem reforme zakonodavstva. U ovom trenutku, komunikacije koje organizacije civilnog društva dostavljaju Odboru ministara u procesu izvršenja odluka ESLJP-a su jedini kanali putem kojih civilno društvo i osobe s invaliditetom mogu izraziti svoja mišljenja i dobiti odgovor od Vlade kada je riječ o reformi zakonodavstva koje se tiče poslovne sposobnosti.

ZAKLJUČAK

Uzevši u obzir ozbiljnost povreda koje je ESLJP identificirao u ovom predmetu, te dovodeći to u vezu sa drugim slučajevima osoba lišenih poslovne sposobnosti u Hrvatskoj (slučajevi X i Krušković, kako je navedeno ranije) i da je Vlada Republike Hrvatske već godinama svjesna kako postoje ozbiljni nedostaci u postojećem zakonodavstvu te pravnoj praksi po pitanju skrbništva za odrasle osobe, na žalost moramo zaključiti da Vlada nastavlja održavati zakonodavstvo i pravnu praksu koja može dovesti do kršenja prava osoba s invaliditetom.

Stoga u kontekstu izvršenja presude u ovom predmetu predlažemo Odboru ministara da:

1) usvoji Periodičnu rezoluciju o Republici Hrvatskoj i izrazi svoju zabrinutost zbog održavanja zakonodavstva i pravne prakse koja može dovesti do kršenja ljudskih prava u vezi sa poslovnom sposobnošću, da predloži zakonodavne intervencije te sugerira uključivanje civilnog društva u legislativne procese, prema Pravilu 16 Pravila Odbora ministara, te

2) da prioritet u nadzoru nad izvršenjem presude u ovom slučaju u skladu sa Pravilom 4.1. Pravila Odbora ministara s obzirom da su problemi koje je identificirao ESLJP sustavne prirode.

Maria Nyman, v.r.
Direktorica
Mental Health Europe

Kristijan Grđan, v.r.
koordinator
Sjaj – udruga za društvenu afirmaciju osoba s duševnim smetnjama